

ENI CBC MED PROGRAM: CARISMED – Capitalisation for Re-setting Innovation and Sustainability in MED-Cities

Επ. Υπεύθυνοι: Ρένα Κλαμπατσέα (rklabatsea@arch.ntua.gr), Σοφία Αυγερινού – Κολώνια (skolonia@arch.ntua.gr), Ματθαίος Παπαβασιλείου (mpapavasiliou@arch.ntua.gr) Ερευνητική Ομάδα: Κωνσταντίνος Γουναρίδης, Κατερίνα Σκιά, Αιμιλία Χρονοπούλου, Παναγιώτης Στρατάκης, Δήμητρα-Αθανασία Λιτσάρδου. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών.

Σύντομη Περιγραφή / Περίληψη

Το CARISMED προωθεί την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων προγενέστερων προγραμμάτων υπό την αιγίδα του ENI CBC MED για την ανάπτυξη πολιτικών βελτίωσης της βιωσιμότητας και ενσωμάτωσης της καινοτομίας στο αστικό περιβάλλον των μεσογειακών πόλεων, μέσω της κεφαλαιοποίησης της κυκλικής οικονομίας (CE) και των δημιουργικών προσεγγίσεων. Η εμπειρία που αποκτήθηκε θα αξιοποιηθεί στην ανακατασκευή και επανάχρηση του ανεκμετάλλετου κτιριακού αποθέματος. Για την επίτευξη μιας βιώσιμης και έξυπνης αστικής ανάπτυξης δημιουργείται μια στρατηγική επανάχρησης χαμηλού κόστους (Low-Cost Adaptive Reuse practices - LCARs), ενώ αξιοποιούνται διασυνδέσεις με φορείς χάραξης πολιτικής καθώς και η εμπειρία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του πολιτιστικού τομέα. Το CARISMED υλοποιείται μέσω της σύμπραξης φορέων 6 Μεσογειακών χωρών (Παλαιστίνη, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Τунησία, Ιορδανία). Το πρόγραμμα στοχεύει να συμβάλλει στην ανάπτυξη πολιτικής στις συμμετέχουσες περιοχές μέσω της αξιοποίησης έξυπνων και καινοτόμων εργαλείων, της δημιουργίας δικτύων συνεργασίας (clustering) και της προώθησης καινοτόμων μεθοδολογιών στην αναδιαμόρφωση του δομημένου περιβάλλοντος.

Εκτενής Περιγραφή (Πλαίσιο / Διαδικασία και μέθοδοι/ Κύρια Στοιχεία)

Στο πλαίσιο του προγράμματος η ερευνητική ομάδα της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου είναι επιφορτισμένη με την υλοποίηση του στρατηγικού σχεδιασμού για την βελτίωση της βιωσιμότητας μέσω πρακτικών προσαρμοστικής επανάχρησης χαμηλού κόστους (Low-Cost Adaptive Re-Use practices – LCARs) καθώς και της αστικής πολιτικής για τις Μεσογειακές πόλεις.

Πλαίσιο:

Σκοπός του στρατηγικού σχεδιασμού που αναπτύσσεται στο πλαίσιο του προγράμματος CARISMED είναι να βοηθήσει αποτελεσματικά τα ενδιαφερόμενα μέρη, τους φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, τις τοπικές επιχειρήσεις και κοινότητες:

1. Να εξοικειωθούν με την έννοια της Κυκλικής Οικονομίας, ενθαρρύνοντας ιδιαίτερα τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις του Πολιτιστικού τομέα να υιοθετήσουν μια νέα αλλαγή παραδείγματος αποδέσμευσης της παραγωγής από πεπερασμένους πόρους,
2. Να γνωρίσουν τις πρακτικές προσαρμοστικής επανάχρησης χαμηλού κόστους (LCARs) οι οποίες όταν εφαρμοστούν στο αστικό περιβάλλον επιτρέπουν στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να επιτύχουν μια έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υλικών πόρων.

Ερευνητικοί άξονες:

Η προσέγγιση που αναπτύσσεται μέσω του CARISMED θέτει τέσσερις ερευνητικούς άξονες σε σχέση με το τοπικό και περιφερειακό πλαίσιο ανά πόλη:

1. Την έννοια της Κυκλικής Οικονομίας
2. Τις πολιτικές σχεδιασμού για το δομημένο αστικό περιβάλλον στις πόλεις της Μεσογείου
3. Την πολιτιστική κληρονομιά που διαμορφώνει μοναδικά χαρακτηριστικά ταυτότητας
4. Τον εδαφικό αντίκτυπο του επιχειρηματικού μοντέλου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του πολιτιστικού τομέα.

Μέθοδος:

Βάσει αυτών των αξόνων συντέθηκαν ερωτηματολόγια και πίνακες συλλογής δεδομένων που απευθύνονταν στους εμπλεκόμενους φορείς των συμμετεχουσών Μεσογειακών πόλεων. Τα δεδομένα αξιοποιήθηκαν στην ανάλυση του αστικού περιβάλλοντος, στην επιλογή των προς ανάταξη περιοχών, στην χάραξη της στρατηγικής και στη μετέπειτα συγγραφή του οδηγού αστικής πολιτικής για τις Μεσογειακές πόλεις.

Αποτελέσματα/Καταγραφή διαδικασίας

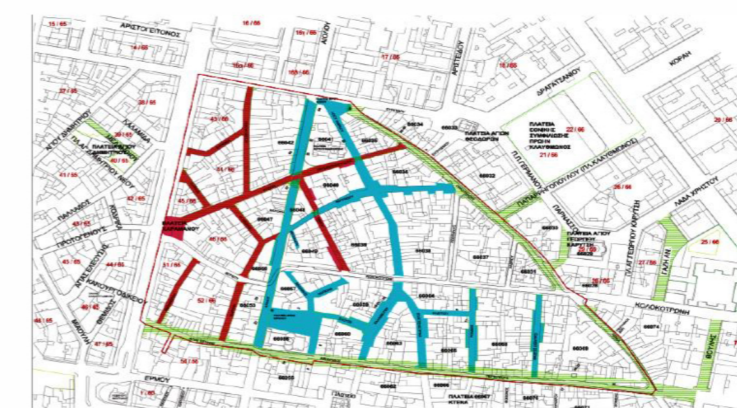
Μέσω των ερωτηματολογίων συλλέχθηκαν αποτελέσματα για το σύνολο των συμμετεχουσών Μεσογειακών πόλεων. Παρακάτω παρουσιάζονται τα ευρήματα για την πόλη της Αθήνας, όπως καταγράφηκαν από τις ερευνητικές ομάδες του ΕΜΠ και του ΚΑΠΕ.

1. Υπάρχουσες πολιτικές και καλές πρακτικές που προωθούν την Κυκλική Οικονομία σε τοπικό επίπεδο.

- Πολιτικές: Σχέδιο δράσης για την κλιματική αλλαγή 2021-2030. Δήμος Αθηναίων.
- Καλές πρακτικές:

Σεράφειο Δήμου Αθηναίων
Πηγή εικόνας: CARISMED Project

Athens Pilot Urban Regeneration Project

Athens Plans for a greener and cooler city

2. Πολεοδομικές πολιτικές για το δομημένο αστικό περιβάλλον σε τοπικό επίπεδο.

- Σχέδιο δράσης για την κλιματική αλλαγή 2021-2030.
- Πρόγραμμα Πρόσοψη
- Athens Business Green Toolkit
- Στρατηγικός Σχεδιασμός για τα εγκαταλελειμμένα κτίρια.

3. Πόροι πολιτιστικής κληρονομιάς

Αρχαία Μνημεία
Πηγή εικόνας: CARISMED Project

Νεοκλασικά κτίρια

Αθηναϊκή Πολυκατοικία

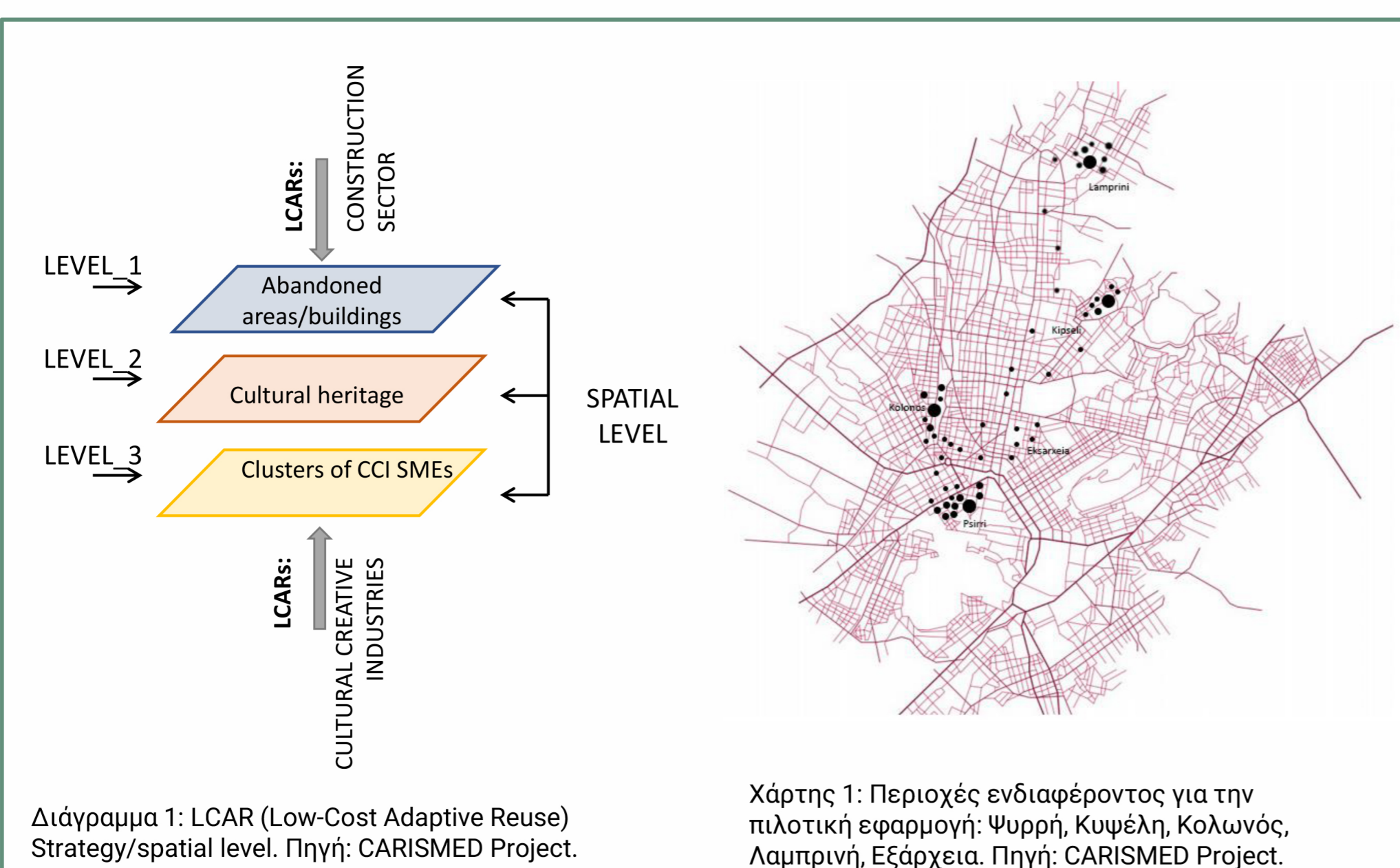
- LCARs παραδοσιακές πρακτικές και κατασκευαστικές μέθοδοι της Πολυκατοικίας: Συγκεκριμένα επιχρίσματα με βάση το σκυρόδεμα, μωσαϊκά δάπεδα και ξύλινες κατασκευές σκίασης, είναι μερικές από τις τεχνικές που παρέχουν μια βιώσιμη απάντηση χαμηλού κόστους στην ανάγκη στέγασης της εποχής εκείνης.

4. Ο εδαφικός αντίκτυπος του επιχειρηματικού μοντέλου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του πολιτιστικού τομέα

- Η Αθήνα ήταν και παραμένει ο τόπος συγκέντρωσης των ΜμΕ με παράδοση στα επαγγέλματα των δημιουργικών τεχνών.
- Σήμερα υπάρχουν τρεις μεγάλες ομάδες ΜμΕ που αποτελούν το 50% των εγγεγραμμένων επιχειρήσεων του επιμελητηρίου: α. Πολιτιστικές και δημιουργικές ΜΜΕ, β. Δυνητικά δημιουργικές ΜΜΕ και γ. Υποστηρικτικές ή δευτερευόντως συναφείς ΜμΕ.
- Όσον αφορά τη χωρική κατανομή των Πολιτιστικών και Δημιουργικών ΜμΕ, το 41% του συνόλου στο Δήμο Αθηναίων, **βρίσκεται στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας**.
- **Συγκεντρώσεις στο Ιστορικό Κέντρο:** "Κοσμήματα" (59%), "Εκδόσεις" και "Έντυπα μέσα" (40%), "Ένδυση και κλωστοϋφαντουργία" (26%), "Δέρμα και υποδήματα" (42%), "Άλλες δημιουργικές βιομηχανίες" (π.χ. Σχεδιασμός, Αρχιτεκτονική και Διαφήμιση) έχουν σχετικά χαμηλού προφίλ παρουσία (18%). (Πηγή: ENI CBC MED PROGRAM INNOMED-UP Promoting Upcycling in Circular Economy through INNOvation and education for creative industries in MEDiterranean cities)

Πηγές / Υποστηρικτικοί Φορείς

- Το CARISMED χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση υπό την αιγίδα του ENI CBC MED Programme.
- Συνεργαζόμενοι Φορείς: Birzeit University (Παλαιστίνη), Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (Ελλάδα), Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας – ΚΑΠΕ (Ελλάδα), Business Innovation Centre of Murcia (Ισπανία), Centre for Social and Economic Research in Southern Italy (Ιταλία), National Research Council of Italy - Institute for Studies on the Mediterranean (Ιταλία), Creative collective (Τунησία), Future Pioneers for Empowering Communities' Members in the Environmental and Educational Fields (FPEC) (Ιορδανία).

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

2^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Κατανοώντας και αλλάζοντας την πόλη:
Δημόσιος Χώρος & Περιβάλλον
Ανισότητες & Δημοκρατία

<https://www.participatorylab.org/>